

دائودہ جینگ لاؤزی

ترجمہ از متن چینی باستان

ترجمہ و تعلیقات: اسماعیل رادپور

نمونه‌هایی از صفحات مختلف

دائره‌جینگ

اثر لائو‌تزی (قرن ششم ق.م.)

ترجمه از متن چینی باستان

ترجمه و تعلیقات: اسماعیل رادپور

زندگی
روزانه
۱۳۹۶

سرشناسه: لائودزو Lao-Tzu
عنوان و نام پدیدآور: دائو ده جینگ: ترجمه از متن چینی باستان /
اثر لائودزی؛ ترجمه و تعلیقات اسماعیل رادپور.
مشخصات نشر: تهران: زندگی روزانه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۹۲ص:، جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۲۳۴-۲-۶
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: واژه‌نامه.
یادداشت: نمایه.
موضوع: تائوئیسم
موضوع: Taoism
شناسه افزوده: رادپور، اسماعیل، ۱۳۶۶ -، مترجم
رده‌بندی کنگره: ۲۱۳۹۶ ف۳ / BL۱۹۰۰
رده‌بندی دیویی: ۲۹۹/۵۱۴۸۲
شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۵۹۵۰۱

زندگی روزانه

www.everydaylife.ir

دائوده جینگ

اثر لائودزی (قرن ششم ق.م)

ترجمه از متن چینی باستان

ترجمه و تعلیقات:

اسماعیل رادپور

طراحی جلد و صفحات:

کارگاه گرافیک سپهر

چاپ یکم: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۴۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۲۳۴-۲-۶

قیمت: ۲۱۰۰۰ تومان

همه حقوق محفوظ است.

نقاشی روی جلد: تگه‌ای از «هزار فرسنگ دژه و کوه» (چینی‌لی جیانگ‌شان 千里江山) اثر «وانگ شی‌منگ» (王希孟، ۱۰۹۶-۱۱۱۹ م.) درخانه نقاشی فغفور دائویی «هوئی دژنگ» از دودمان سینگ.

مقدمه / ۹

دائوده جینگ: متن و ترجمه / ۳۹

یادداشت‌ها / ۱۲۹

شرح اصطلاحات / ۱۶۱

فهرست اصطلاحات / ۱۶۹

فارسی‌نویسی چینی معیار / ۱۸۳

یکی از بزرگ‌ترین آثار معنوی چین باستان، *دائودِ جینگ* (道德經) یا *دفتر حق و راستی* را در سنت چینی یادگار «لائو‌دزی» (老子) عارف و حکیم دوره حکومت دودمان «جَو» ی شرقی (قرون ۸ تا ۵ ق.م) دانسته‌اند؛^۱ دفتری موجز متشکل از هشتاد و یک بند کوتاه، ولی به عمق دریا‌های عظیم و به بلندای آسمان‌های رفیع. در بزرگی آن همین بس که بیش از هفتصد شرح و تفسیر در سننِ حکمی شرقِ دور بر آن نوشته‌اند و بیش از دویست و پنجاه بار به زبان‌های غربی ترجمه شده است. توجّه شهریاران و فغفوران چین نیز به *دائودِ جینگ* معطوف بوده است و تعالیم آن را در امور حکومت به کار می‌بسته‌اند و حتی بعضی براین

۱. همچنین، این دفتر معروف است به *لائو‌دزی* یا *دفتر/استادِ پیر* یعنی نویسنده آن. نامیدن آثار به نام نویسندگان آنها رسمی رایج در چین قدیم بوده است.

دفتر شرح نوشته‌اند.^۲ همچنین، «آیین دائویی» (دائوجیانو 道教) که خود را میراث‌دار سنتی می‌داند که به «لائو‌دزی» می‌رسد، این دفتر را بسیار تکریم می‌کند، چه با مطالعه گسترده آن، چه با کاربست و قرائت آن در اجرای اعمال روزانه، و چه با شروح متعدد در اعصار مختلف که پیران بزرگ دائویی نگاشته‌اند.

مجموعه حاضر مشتمل است بر ترجمه‌ای بی‌پیرایه و نزدیک به لفظ از دائو‌ده جینگ بر مبنای (و همراه با) نسخه هه‌شانگ‌گنگ و با نظری به دیگر نسخ کهن، و نیز یادداشت‌هایی درباره معانی برخی الفاظ و عبارات، ترجمه، اختلافات نسخ و نکات دیگر، و همچنین شرح اصطلاحات مهم و مکرر این دفتر.^۳

و این مقدمه درباره شخصیت «لائو‌دزی»، جایگاه او و دفتر دائو‌ده در سنت دائویی، انجمن دائویی که در اعصار نزدیک به زمان تألیف دائو‌ده جینگ شکل گرفته بود، و میراث‌داران «لائو‌دزی» بحث می‌کند، و سپس ساختمان و مفاهیم دائو‌ده جینگ را، و دست‌نیزشته‌ها و نسخه‌های مختلف دفتر دائو‌ده را بررسی می‌کند، و با نکاتی چند درباره ترجمه این دفتر ختم خواهد شد.

«لائو‌دزی»

مطابق عقیده سنتی پیروان آیین دائویی، «دائو» را، در مراتب متکثر وجود، ظهورات است؛

۲. از جمله شروح و تفاسیری که امیران بر دائو‌ده جینگ نوشته‌اند، اشاره می‌باید کرد به تفسیر «شوئن دژنگ» هفتمین فغفور دودمان «تانگ» که هم به لحاظ حکمت و هم به لحاظ بیان، آن را در میان یکی از بهترین تفاسیر این دفتر می‌باید برشمرد.

۳. علاقه‌مندان با مراجعه به وب‌سایت زیر، به توضیحاتی مفصل‌تر درباره زبان چینی باستان، تلفظ یک‌به‌یک نویسه‌ها، لغت‌نامه الفاظ دائو‌ده جینگ، جداول کامل نحوه تلفظ فارسی نوشت‌ها و مطالعات دیگری دسترسی خواهند داشت که امکان ارائه آن همه در این اثر نبود: www.Daoism.ir

道德經

دائو ده جینگ: متن و ترجمه

مطالعات دایو ده

www.Daoism.ir

تصویری از مبدأ

《象元第二十五》——
周行而不殆，可以為天下母。^①有物混成，先天地生。^②寂兮寥兮，獨立而不改，
逝，逝日遠，遠曰反。^③吾不知其名，字之曰道。強名之曰大。^④大曰
一焉。^⑤人法地，地法天，天法道，道法自然。

۱. چیزی هست محبوب و کامل،
مقدم بر زایش «آسمان و زمین».*
۲. خاموش و آرام:
قائم به خویشتن است بی دگرگونگی؛
در همه کجا می‌گردد و [آن را] خطری نیست؛
می‌سزد که «مادر» آسمان و زمین اش دانند.
۳. نام آن را نمی‌دانم، آن را به اشارت گویند «د/ئو».*
به اجبار اگر بخواهیمش نامید، گفته می‌شود «بزرگ».
۴. «بزرگ» یعنی «گذرکننده»؛
«گذرکننده» یعنی «دور رونده»؛
«دور رونده» یعنی «بازآینده».
۵. پس «د/ئو» بزرگ است؛ «آسمان»* بزرگ است؛
«زمین»* بزرگ است؛ و «فغفور»* نیز بزرگ است.
در مملکت چهار بزرگ هست،
و فقط «فغفور» در آن سکنی دارد.
۶. سرمشق «انسان» «زمین» است؛
سرمشق «زمین» «آسمان» است؛
سرمشق «آسمان» «د/ئو» است؛
و سرمشق «د/ئو» «خودبه‌خودی»* است.

حکم فرما شدن

《為政第三十七》——
若能守之，萬物將自化。
樸。[۴] 無名之樸，亦將不欲，不欲以靜，天下將自正。
[۱] 道常無為，而無不為。
[۲] 侯王
[۳] 化而欲作，吾將鎮之以無名之

۱. «د/تو» * همواره «بی فعل» * است،
و او را نیست فعلی ناکرده.
۲. اگر والیان * و فغفوران * بر آن مراقبت بتوانند کرد،
ده هزار موجود * خود * تبدل می یابند.
۳. چون تبدل یابند، خواهش ها سر برمی آورد.
من آنها را با «سادگی * بی نام» مهار می کنم.
۴. در «سادگی بی نام»، خواهشی هم نیست؛
چون خواهشی نباشد، سکون می یابند،
و جهانیان * خود دادفرما می گردند.

رها کردن کاربست‌ها

《去用第四十》——
天下萬物生之於有，有生於無。
反者道之動，弱者道之用。

۱. «بازگونگی» حرکتِ دائواست.
- «نُستی» کاربستِ دائواست.
۲. در جهان*، ده‌هزار موجود*
از هستی* زندگی می‌یابند،
و هستی از نیستی* زندگی می‌یابد.

۱. چانگ (常) به معنی سرمدی، جاودانه، همیشگی و ازلی و ابدی است. اشاره به اطلاق زمانی است و در اینجا صفتی است برای «دائو» که دوام و قوام ازلی و ابدی دارد. بیشتر تفاسیر سنتی متفق‌اند بر اینکه «دائوی سرمدی» اشاره است به مرتبه اطلاقی دائوورای «هستی» و «نیستی»، نسخ ماوانگ‌دوئی به جای آن از نویسه مترادف آن، هینگ (恆) به معنی «بی‌زمان»، «ازلی» استفاده می‌کند که سابقه‌ای هم در دفتری دائویی دارد که در حقّاری‌های اخیر، به تازگی از حجاب زمان بیرون آمده است، و معروف است به نام «هینگ شین» (恆先)، «تقدّم ازلی». در سطر نخست این دفتر آمده:

[دائوی] ازل تقدّم دارد بر نیستی و هستی. بسیط است و خاموش و تُهی*. (恆)

(先無有，樸，靜，虛。

در آن رنگ سرخ باشد، می‌شود پنهان بودگی صورتی که به سزآمیخته است و ورود به آنچه آن را محبوب کرده است». بعضی تفاسیر کهن د/نوده جینگ «سز» را اشارتی به «آسمان» دانسته‌اند.

«سر» اشاره است به «عمق و ژرفا» (شَیْن یوئِن 深遠) و نیز آنچه متوقف و مقید و محصور نیست. هستی و نیستی دو عقل [یعنی دو مرتبه الهی] است؛ باطن و ظاهر دو نظره است؛ ریشه آنها درد/ثوی واحد است، که آنها را «مبدأ صدور یکی است، ولی نام‌ها مختلف است». این اشارت است به نام‌های مختلف دائو، یگانه‌ای که آن را عمیق و ژرف گویند: «سر» عمیق و ژرف اشاره است به آنچه بی‌قید است. نه مقید است به «هستی»، و نه مقید است به «نیستی» و نه مقید است به هر دوی آنها. از آن سبب است که [لاؤدزی] آن را «سر»^{*} خوانده است.

玄者深遠之義，亦是不滯之名，有無二心，繳妙兩觀，源乎一道，同出異名。異名一道，謂之深遠。深遠之玄，理歸無滯。既不滯有，亦不滯無，二俱不滯，故謂之玄也。

آسمان (تین 天): ← «آسمان و زمین».

آسمان و زمین (تین دی 天地): «آسمان» فاعلیت محض و «یانگ» است و «زمین» قابلیت محض و «یین» است. «آسمان» مبدأ فاعلی عالم است و «زمین» مبدأ قابلی آن. «آسمان» چشمه روحانی عالم است و «زمین» چشمه جسمانی آن، بی آنکه خود جسم باشد. آسمان و زمین مبدأ ظهور همه موجودات عالم (یا به زبان حکمت چین، «ده هزار موجود») است و عالم ظهوریافته حاصل پیوند آن دو است. بنابراین، «آسمان و زمین» اشاره به کل عالم ظهوریافته و ظهورنیافته تواند بود، یعنی هر آنچه غیر از «دئو» است.

امیر (جوین دزی 君子): ← «سلسله مراتب حکومتی».

انسان (ژن 人): فرزند «آسمان و زمین» است و برخوردار از خصایص هر دوی آنها و بنابراین، در میان آسمان و زمین سکنی دارد و میانجی آنهاست. ناگفته پیداست که مراد از این «انسان» حقیقت آدمی و آدمی خلوص یافته (جین 真) و انسان راستین است که در مرکز مرتبه بشری استقرار دارد، و نه آدمیان هبوط یافته و دورافتاده از این مرکز.

انسان راستین (جین ژن 真人): ← «انسان».

انسان فرهمند (سینگ ژن 聖人): در ترجمه لفظ سینگ ژن، نظر به ریشه آن، پیش از هر چیز به دو مفهوم می باید توجه کنند، یکی «تقدّس» و یکی «آموزگاری» و «راهنمایی». «سینگ ژن» نیوشنده پیغام سروش است (耳: گوش) و گوینده تعالیم (口: دهان) در مقام انسان کامل (王: «فغفور»؛ یا 土: ایستاده بر زمین). اگرچه به نزدیک «لائو دزی» انسان فرهمند علاوه بر جنبه راهنما بودن و فرهمندی روحانی، واجد جنبه «شهریاری» و فرهمندی دنیاوی نیز هست، ولی وجه اطلاق این لفظ در نزد کنفوسیوسی ها و نیز دائوبی های متأخر، شامل جنبه «شهریاری» نمی شود. همچنین بنگرید به «فغفور».

بی فعلی (وو وی 無為): صفت انسان راستینی است که در مرکز چرخ افعال استقرار دارد و در گردش چرخ دخالت نمی کند، اگرچه بی او گردشی در کار نیست. نیز، بی فعلی صفت «دائو»، حقیقت حقیقت ها است که کننده همه افعال است بی آنکه فعلی از او وقوع یابد.

تھی (شو 虚): اشاره است به «دائو» از حیث اختفاء او از عالم و مقام «نیستی» (وو 無). این مقام «تھی» و «نیستی» خوانده می شود از جهت آنکه از هر نوع ظهور اعم از ظهور صوری و غیرصوری تھی است و مطلقاً بی قید است.

تراش ناخورده: ← «ساده».

تعقل: ← «عقل».

در زبان های غربی، به جهت لاتین نویسی نویسه های چینی (هان دزی 漢字) در گویش معیار (گویش 國語، گویش عام و رسمی در چین و تایوان)، سیستم هایی نوشتاری ابداع شد که نشان دهنده آواهای نویسه های چینی باشد، و از جمله معروف ترین آنها سیستم های «وید جایلز» (Wade Giles) و «پین یین» (Pinyin) است، که این دومی را با حوصله و دقت بیشتری تدوین کرده اند. مثلاً نویسه 道 به سیستم «وید جایلز» می شود «tao» و در سیستم «پین یین» به شکل «dao» نوشته می شود، اما تلفظ آن یک چیز است، «د/ئو»: صامت «د» (IPA [الفبای بین المللی آوانگاری]: /t/ یا /d/)، انفجاری لثوی غیر هائی، نزدیک به «ط» (عربی)، به علاوه مصوتی با آوای پیوستن «آ» (IPA: /a/، پیشین-باز-غیر مدور) به «أ» (IPA: /ʔ/، پسین-بسته-مدور)، «ئاو» که این همه تنها در یک هجا تلفظ می باید شد و شکل نوشتاری آن به صورت «د/ئو» نباید موجب شود که در دو هجا

در زیر، الفاظ چینی اصطلاحات دئوده جینگ همراه با ارجاع به شماره بندها و شماره سطرها فهرست شده است (در جانب چپ علامت دونقطه (:) شماره بند و در جانب راست آن شماره سطر است. مانند ۱۲:۷ یعنی بند ۱۲ سطر ۷). این ارجاعات عناوین فصول (که از «هه شانگ گنگ» است)، یادداشت‌های مترجم و شرح اصطلاحات را شامل نمی‌شود. در مواردی که معنی الفاظ را صراحتاً اصطلاحی یا غیراصطلاحی نتوان دانست، آن را با زیرخط مشخص کرده‌ایم. این فهرست بنا به توالی الفبایی فارسی نویسی الفاظ مرتب شده است. ترتیب الفبایی معانی فارسی اصطلاحات، پس از این فهرست می‌آید.

بای شینگ 百姓 «عامه مردم»، «صد بو جینگ 不爭 «ستیزه نجستن»: ۳:۱،

خاندان»: ۵:۲، ۱۷:۶، ۴۹:۱، ۴۹:۵. ۸:۲، ۸:۶، ۶۶:۵.

← جینگ ژن 眾人.

بُودائو / 不道 / فِي دَائُو / 非道 / وُودائُو / 無

道 «[مطابق با] دئو نبودن»، «دئو

نداشتن»: ۵: ۳۰، ۱: ۴۶، ۴: ۵۳، ۷: ۵۵.

بُوگان وی 不敢為 «مبادرت نورزیدن به

فعل: ٥: ٣، ٨: ٦٤، ٢: ٦٧، ٣: ٦٧، ١: ٦٩.

بُوین 不言 «بی سخنی»، «سخن نگفتن»:

.۷۳:۴ , ۵۶:۱ , ۴۳:۴ , ۲:۵

بینگ 兵 «جنگ افزار»: ۳۰:۱، ۳۱:۱،

५४:१ ५०:४ ५०:३ ३१:३ ३१:२

← ۱۰:۲, ۷۶:۳, ۶۹:۴, ۶۹:۲, ۶۹:۱

لی چی 利器.

میو 樸 «[کنده] تراش ناخورده»، «سادگی»:

، ۳۲:۱ ، ۲۸:۴ ، ۲۸:۳ ، ۱۹:۵ ، ۱۵:۴

.57:1, 37:4, 37:3

پین 牝 / تسی 雌 «مادینہ»، «مؤنث»:

.۶۱:۱ ، ۵۵:۴ ، ۲۸:۱ ، ۱۰:۵ ، ۶:۲ ، ۶:۱

تُنْگ 同 «اتحاد»، «یکسانی»: ۱:۴، ۴:۳،

.۵۶:۴, ۵۶:۳, ۲۳:۴, ۲۳:۳

تین دائو / 天道 / تین جی دائو 天之道

«راہِ آسمان»، «دُئیوی آسمان»: ۵: ۹،

,V9:F ,VY:2 ,VY:1 ,V3:F ,FY:1

۵:۱۱.

تین دی 天地 «آسمان و زمین»: ۱:۲،

٥:١ ، ٥:٣ ، ٦:٢ ، ٧:٢ ، ٢٣:٢ ، ٢٥:١

.۳۲:۳

جِن 眞 «خلوص»، «خالص»: ٢١:٣،

۵۴:۲, ۴۱:۵

جنگِ 重 «سنگین»: ۱:۲۶، ۲:۲۶، ۴:۶۶،

۲: ۸۰. «دو چندان»: ۲: ۵۹، ۳: ۵۹.

جُو 主 «فرمانروا»، «فرمان فرمایی»: ۴: ۲۶،

.۷۸:۳ , ۳۴:۴ , ۳۴:۳ , ۳۰ : ۱

جَبِي جِهَ 知者 «آنکه می داند»: ۵: ۳، ۱: ۵۶،

۳:۱۱.

جیا 家 «خانواده»، «خاندان»: ۱۸:۴،

.57:4, .54:3, .54:2

جنگ زن 眾人 «بیشتر مردمان»: ۸:۳،

٢٠:٩ ، ٢٠:٨ ، ٢٠:٧ ، ٢٠:٦ ، ٢٠:٥

۶۴:۷. ← بای شینگ 百姓.

جین 堅 «سخت»، «سختی» (در مقابل

«نرم» [← زو 柔] : ۴۳:۱ ، ۷۶:۱ ، ۷۶:۲ ،

در زبان های غربی، به جهت لاتین نویسی نویسه های چینی (هان دزی 漢字) در گویش معیار (گویش 國語، گویش عام و رسمی در چین و تایوان)، سیستم هایی نوشتاری ابداع شد که نشان دهنده آواهای نویسه های چینی باشد، و از جمله معروف ترین آنها سیستم های «وید جایلز» (Wade Giles) و «پین یین» (Pinyin) است، که این دومی را با حوصله و دقت بیشتری تدوین کرده اند. مثلاً نویسه 道 به سیستم «وید جایلز» می شود «tao» و در سیستم «پین یین» به شکل «dao» نوشته می شود، اما تلفظ آن یک چیز است، «د/ئو»: صامت «د» (IPA [الفبای بین المللی آوانگاری]: /t/ یا /d/)، انفجاری لثوی غیر هائی، نزدیک به «ط» (عربی)، به علاوه مصوتی با آوای پیوستن «آ» (IPA: /a/)، پیشین-باز-غیر مدور، به «أ» (IPA: /ʔ/)، پسین-بسته-مدور، «ئاو» که این همه تنها در یک هجا تلفظ می باید شد و شکل نوشتاری آن به صورت «د/ئو» نباید موجب شود که در دو هجا

لثوی	لثوی-کامی	نرم کامی	لبی	لثوی	برگشته	لثوی-کامی	نرم کامی
b / د	d / د						g / گ
p / پ	t / ت						k / ک
m / م	n / ن						
غیر هائی	z / ذ	zh / ج	j / ج				
هائی	ث / ث	ch / چ	q / چ				
	s / س	sh / ش	x / ش	h / ه			
	l / ل	r / ر					
نیم صوتی				w / و - y / ی			

در ادامه تنها صامت‌هایی را شرح می‌دهیم که نیازمند توضیحی باشد.

..... در گویش معیار زبان چینی دو نوع تلفظ نزدیک به «ش» فارسی وجود دارد، و همین‌طور دو نوع «چ» و دو نوع «ج». در تلفظ یک نوع «ش»، «چ» و «ج» نوک زبان به پشت دندان‌های جلوی می‌ساید، حال آنکه در تلفظ نوع دیگر «ش»، «چ» و «ج» (و همین‌طور «ژ») زبان به عقب می‌خمد. در «هانسی» برای این نوع اخیر، بر روی حروف، یک علامت تشدید (ْ) می‌گذاریم: «شْ»، «چْ»، «جْ»، مانند: «جی» 知 (پد: zhi)، یا «شانگ» 上 (پد: shang). در شکل زیر تفاوت طرز استقرار زبان در تلفظ انواع «ش»، «چ» و «ج» نشان داده شده است:

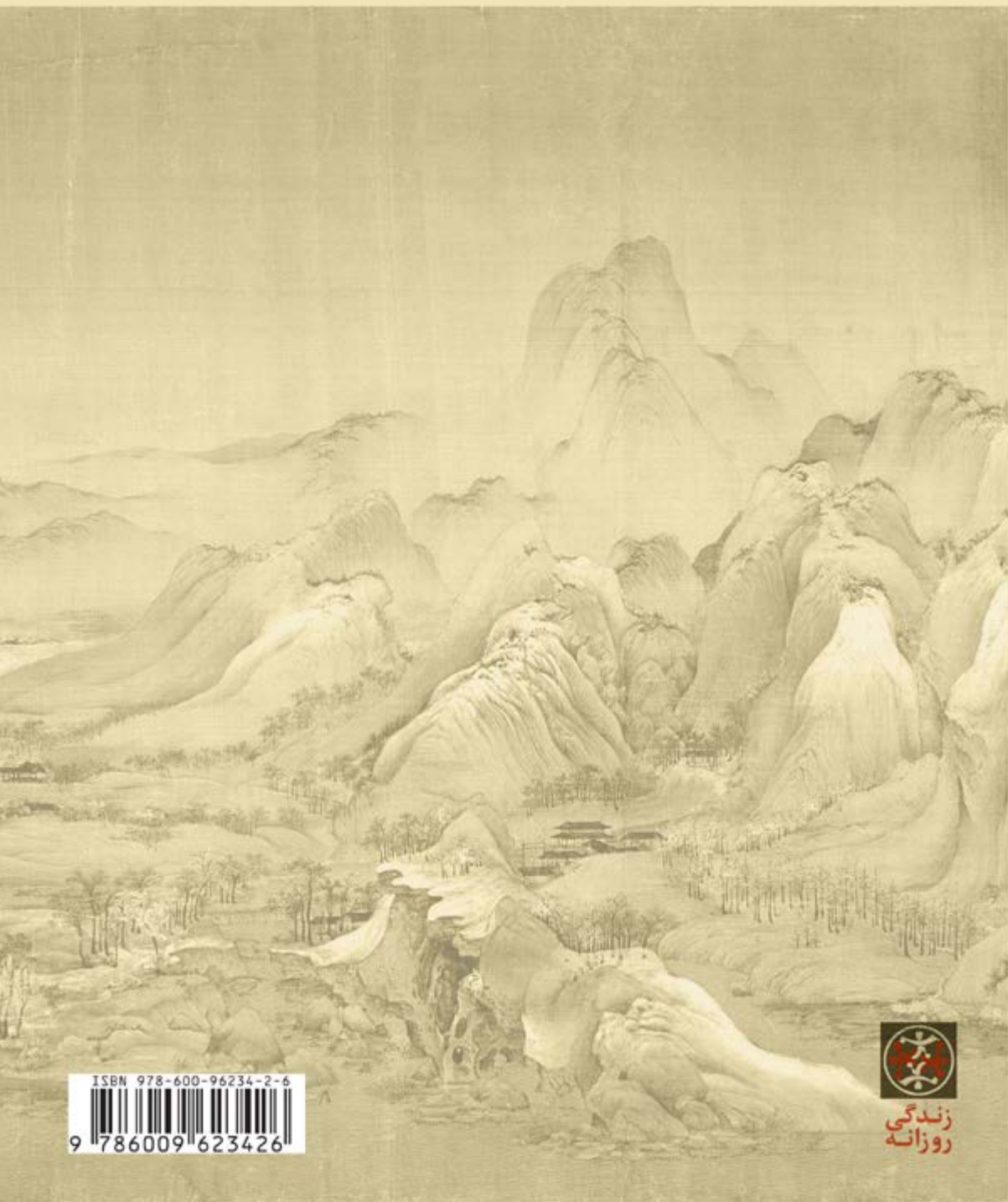
ج، چ، ش | چینی

ج، چ، ش | فارسی

ج، چ، ژ | چینی

ISBN 978-600-96234-2-6

9 786009 623426

زندگی
روزانه